

Sygn. akt I ACa 141/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Piotr Wójtowicz
Sędziowie :	SA Joanna Skwara-Kałwa SO del. Tomasz Ślęzak (spr.)
Protokolant :	Małgorzata Korszun

po rozpoznaniu w dniu 12 kwietnia 2013 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa D. G.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w K.

o naprawienie szkody

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 30 października 2012 r., sygn. akt II C 427/12,

1) oddala apelację;

2) zasądza od pozwanej na rzecz powódki 5 400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

I A Ca 141/13

UZASADNIENIE

Powódka A. G. w pozwie wniesionym przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w K. domagała się zobowiązania pozwanej do naprawienia szkody wywołanej ruchem zakładu górniczego w budynku mieszkalnym i zabudowaniach gospodarczych posadowionych na nieruchomości przy ul. (...) w M. przez przywrócenie stanu poprzedniego, a także wniosła o zasądzenie od pozwanej kosztów procesu. Na uzasadnienie podniosła, że w związku z prowadzoną przez pozwaną eksploatacją górniczą doszło do powstania szeregu uszkodzeń w budynku mieszkalnym oraz w budynkach gospodarczych, stanowiących własność powódki.

Powódka, wskutek przeprowadzonego w niniejszej sprawie postępowania dowodowego, w pismach procesowych z dnia 4 października 2012 roku oraz z dnia 29 października 2012 roku, a także podczas rozprawy w dniu 30 października 2012 roku ostatecznie zmodyfikowała dochodzone pozwem roszczenie, domagając się zasądzenia od pozwanej kwoty 1 023 218,90 złotych tytułem odszkodowania za szkodę wyrządzoną w mieszkalnych oraz gospodarczych obiektach budowlanych, wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wyrokowania, ewentualnie w przypadku nie uwzględnienia wskazanego żądania w odniesieniu do budynku mieszkalnego, nakazania pozwanej dokonania restytucji naturalnej tego budynku w sposób określony przez biegłego K..

Pozwana w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie na jej rzecz od powódki kosztów procesu. Wskazała, że ujawnione na tej nieruchomości szkody w budynkach, naprawione zostały na mocy orzeczenia Okręgowej Komisji do spraw Szkód Górniczych w K.. Pozwana podniosła także zarzut przedawnienia roszczenia, albowiem objęte pozwem z 2011 roku żądanie powódki dotyczy naprawienia szkód powstałych w 1987 roku oraz w 2006 roku.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 674 798,04 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 30 października 2012 roku; oddalił roszczenie o zasądzenie odszkodowania za szkody powstałe w budynku mieszkalnym; nakazał pozwanej naprawienie szkody w budynku mieszkalnym powódki, znajdującym się na nieruchomości położonej w M. przy ulicy (...) poprzez wyprostowanie bryły budynku przy zastosowaniu siłowników sterowanych komputerowo metodą (...), przemurowanie większych pęknięć ścian na pełną grubość muru, rozkucie i zabetonowanie spękań pól stropowych oraz mniejszych pęknięć ścian, rozebranie i wykonanie na nowo pękniętego podłużnie pola stropowego w piwnicy, przemurowanie spękanych przewodów kominowych, odbicie pasami tynków wewnętrznych i zewnętrznych w miejscach pęknięć, tynków na stopkach belek oraz tynków w fasetach, ich uzupełnienie po uprzednim osiatkowaniu i zagruntowaniu siatki, wymianę zdeformowanych posadzek betonowych, rozebranie i wykonanie na nowo spękanych i odspojonych okładzin ściennych z płytek, wyregulowanie stolarki otworowej wykazującej deformację poprzez jej demontaż, a następnie ponowne zamontowanie z użyciem pianki poliuretanowej, ujednolicenie elewacji poprzez wykonanie natrysku cementowego, rozebranie i wykonanie na nowo opasek betonowych wokół budynku, wykonanie robót towarzyszących, malarskich i porządkowych; zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 3600 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego; nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Katowicach kwotę 51 161 złotych tytułem opłaty, od uiszczenia której strona powodowa była ustawowo zwolniona oraz kwotę 1410,20 złotych tytułem wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa na koszty opinii biegłego.

Sąd Okręgowy ustalił, że powódka jest właścicielką nieruchomości położonej przy ul. (...) w M.. Własność tej nieruchomości przysługiwała poprzednio matce powódki I. C., która na mocy orzeczenia Okręgowej Komisji do spraw Górniczych w K. z dnia 23 sierpnia 1988 r. Nr . rep. (...). otrzymała jednorazowe odszkodowanie za szkodę górnictwem zaistniałą w starym budynku mieszkalnym (znajdującym się wówczas, przed zmianą nazwy ulicy, na ul. (...)) wraz z dobudowanym do niego budynkiem gospodarczym.

Nieruchomość powódki w okresie od 1968 roku do 2009 roku znajdowała się w zasięgu wpływów eksploatacji górnictwa prowadzonej przez zakład górniczy pozwanej. Skutkiem tej eksploatacji prowadzonej do 1989 roku było pochylenie terenu wynoszące 16,4 mm/m, co w rezultacie skutkowało pochyleniem obiektów budowlanych posadowionych na wspomnianej nieruchomości. W dalszym okresie, tj. do 2009 roku. poprowadzona eksploatacja górnictwa spowodowała kolejne pochylenie terenu o 18,7 mm/m i jego obniżenie o kolejne 5,7 m. Wpływy zakończonej w 2009 roku eksploatacji miały miejsce jeszcze w 2012 roku. Następstwem tej eksploatacji było pochylenie bryły budynku mieszkalnego Nr (...), wynoszące w czerwcu 2011 roku 37 mm/m, zaś w marcu 2012 roku 40 mm/m.

Szkoda wywołana ruchem zakładu górnictwa w budynku mieszkalnym, oprócz ustalonego wyżej pochylenia bryły tej budowli, obejmuje silne pęknięcia ścian konstrukcyjnych, pęknięcia ścian w narożach, pęknięcia i deformacje posadzek betonowych spękanie budynków na stopkach belek stropowych i na przewodach końcowych, podłużne pęknięcia pola stropowego oraz przewodów kominowych, deformacja stolarki otworowej; na parterze - pęknięcia ścian konstrukcyjnych oraz ścian zewnętrznych i wewnętrznych, a także pól stropowych oraz nadproży okiennych i

drzwiowych, pęknięcia i zarysowania tynków w fasetach oraz na stopkach belek stropowych, spękanie i odspojenie okładzin ściennych z płytek ceramicznych, deflacje stolarki otworowej; na piętrze - deformacje stolarki otworowej, pęknięcie tynków w fasetach, pęknięcia okładziny ściennej z płytek w łazience; na poddaszu - pęknięcie przewodów kominowych, na zewnątrz zaś pęknięcia i deformacja opasek betonowych wokół budynku.

Możliwa jest restytucja naturalna budynku mieszkalnego poprzez wyprostowanie bryły budynku przy zastosowaniu siłowników sterowanych komputerowo metodą (...), przemurzenie większych pęknięć ścian na pełną grubość muru, rozkucie i zabetonowanie spękań pól stropowych oraz mniejszych pęknięć ścian, rozebranie i wykonanie na nowo pękniętego podłużnie pola stropowego w piwnicy, przemurzenie spękanych przewodów kominowych, odbicie pasami tynków wewnętrznych i zewnętrznych w miejscach pęknięć, tynków na stopkach belek oraz tynków w fasetach, ich uzupełnienie po uprzednim osiatkowaniu i zagruntowaniu siatki, wymianę zdeformowanych posadzek betonowych, rozebranie i wykonanie na nowo spękanych i odspojonych okładzin ściennych z płytek, wyregulowanie stolarki otworowej wykazującej deformację poprzez jej demontaż, a następnie ponowne zamontowanie z użyciem pianki poliuretanowej, ujednoczenie elewacji poprzez wykonanie natrysku cementowego, rozebranie i wykonanie na nowo opasek betonowych wokół budynku, wykonanie robót towarzyszących, malarskich i porządkowych

Przy aktualnym poziomie cen, koszt wyżej opisanych robót naprawczych wyniósłby kwotę 348 420,91 złotych. Budynek ten w chwili obecnej przedstawia wartość równą kwocie 416 814, 35 zł. Wyżej ustalonym wpływom eksploatacji górniczej podlegały również zabudowania gospodarcze składające się z trzech segmentów. Koszt robót naprawczych tych budynków przekraczałby ich wartość.

W oparciu o te ustalenia Sąd Okręgowy uznał, że podniesiony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia nie zasługuje na uwzględnienie. Bieg terminu przedawnienia roszczenia o naprawienie szkód związanych z eksploatacją górniczą rozpoczyna się w dniu w którym ustały jej wpływy powodujące szkodę. W niniejszej sprawie następstwa ostatniej eksploatacji przeprowadzonej w 2008 roku mogą się ujawniać przez 3,5 roku od jej zakończenia. Prawdopodobne zatem jest, że na dzień dzisiejszy wpływy te jeszcze nie ustały. Sąd pierwszej instancji wskazał także, że przywrócenie stanu poprzedniego budynku mieszkalnego jest możliwe. Koszt tych robót jest znacznie niższy niż wartość tego budynku. Z uwagi na powyższe Sąd ten, wobec braku przesłanek z art. 95 ust 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku Prawo geologiczne i górnicze, oddalił żądanie powódki o zasądzenie odszkodowania (punkt 2 wyroku) i jednocześnie uwzględnił roszczenie o nakazanie pozwanej wykonanie wyżej opisanych robót naprawczych (punkt 3 wyroku).

O kosztach zastępstwa procesowego należnych powódce od pozwanej Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. § 4 ust 2 i § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz U. Nr 163 poz .1348 z późn. zm.). O kosztach sądowych należnych Skarbowi Państwa orzeczono na podstawie art. 113 ust 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 96 ust 1 pkt 12 tej ustawy.

W apelacji od tego wyroku pozwana zarzuciła naruszenie art. 442¹ § 1 k.c. przez przyjęcie, że roszczenie o naprawienie szkody w budynku mieszkalnym, które ujawniło się już w 1987 roku nie uległo przedawnieniu; naruszenie art. 94 ust.1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku Prawo geologiczne i górnicze poprzez wskazanie metody naprawienia szkody w postaci pochylenia budynku mieszkalnego wyłącznie metodą (...); sprzeczność istotnych ustaleń Sądu Okręgowego z treścią zebranego w sprawie materiału poprzez przyjęcie, że pochylenie się budynku mieszkalnego nieprzerwanie trwało, co najmniej do 2012 roku, a także niewyjaśnienie istotnej okoliczności w sprawie odnoszącej się do tego, która eksploatacja i w jakim czasie spowodowała pochylenie bryły budynku.

Powołując te zarzuty pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie 3 i oddalenie powództwa w tym zakresie oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

W pierwszej kolejności zwrócić należy uwagę na zakres zaskarżenia apelacją pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w K. wyroku Sądu Okręgowego. Apelacja dotyczy wyłącznie punktu trzeciego tego wyroku, a zatem rozstrzygnięcia nakazującego pozwanej naprawienie szkody w budynku mieszkalnym powódki na nieruchomości przy ulicy (...) w M. i wskazującego sposób naprawienia tej szkody. Oznacza to, że w pozostałym zakresie, w tym w szczególności w części dotyczącej zasądzenia odszkodowania za pozostałe szkody jakie powstały na nieruchomości powódki w wyniku prowadzenia eksploatacji górniczej na tym terenie przez pozwaną, pozwana swojej odpowiedzialności nie kwestionuje, nie kwestionuje zatem także, że roszczenie powódki w tym zakresie nie uległo przedawnieniu. Takie stanowisko jest co najmniej niekonsekwentne. Skoro bowiem pozwana od początku procesu, a nawet jeszcze w okresie negocjacji ugodowych z powódką przed procesem, utrzymywała, że roszczenie powódki uległo przedawnieniu i powoływała się na fakt naprawienia szkody w 1987 roku oraz na, zawarte we wniosku powódki o naprawienie szkody przed procesem, jej oświadczenie o dowiedzeniu się o szkodzie w roku 2006, to niezrozumiałe jest teraz zróżnicowanie stanowiska w tym względzie w odniesieniu do domu mieszkalnego, który ma być poddany rektyfikacji i pozostałych zabudowań. Wszak wpływ eksploatacji górniczej odnosił się do całej nieruchomości powódki, która domagała się od początku naprawienia szkody we wszystkich budynkach, zarówno mieszkalnym oznaczonym numerem (...) a, jak i gospodarczych składających się z trzech segmentów (stary budynek gospodarczy został rozebrany, a o naprawienie szkody w starym budynku mieszkalnym oznaczonym numerem (...) powódka nie wniosła).

Przechodząc do oceny podtrzymanego zarzutu przedawnienia należy stwierdzić, że nie zasługuje on na uwzględnienie. W związku z tym zarzutem wskazać na wstępie należy, że do roszczeń przewidzianych w art. 94 i 95 Prawa geologicznego i górniczego stosuje się odpowiednio przepisy o naprawieniu takiej szkody, czyli przepisy kodeksu cywilnego z modyfikacjami wynikającymi z tego prawa. W orzecznictwie przyjmuje się zgodnie, że do roszczeń tych stosuje się trzyletni termin przedawnienia przewidziany w art. 442¹ k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2002 r., V KKN 829/00, OSNC 2003/10/137).

W judykaturze utrwalony jest też pogląd, że w przypadku przechylenia budynku, dochodzenie jego prostowania bądź zapłaty odszkodowania w przypadku niecelowości tego rodzaju naprawy uważane jest za przedwczesne dopóty dopóki poszkodowany może korzystać z niego zgodnie z przeznaczeniem (pochylenie jest nieznaczne i nie jest uciążliwe). W zależności od stopnia odchylenia budynku od pionu, wielkość szkody może być bowiem zaliczona do kategorii nieznacznych, średnich albo dużych. Datę wymagalności roszczenia wyznacza zatem przechył, który jest niedopuszczalny (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28 września 2012 r., V Ca 376/12). W okolicznościach tej sprawy Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o opinię biegłego J. K., że proces odchylenia budynku od pionu postępował i trwał nieustannie w związku z istniejącymi wpływami eksploatacji górniczej na tym terenie nawet w czasie trwania postępowania w tej sprawie, jako że wpływy eksploatacji górniczej miały ustać dopiero w 2012 roku. To zasadnicze ustalenie faktyczne, wbrew zarzutom apelacji, należy zaakceptować. Biegły wskazał bowiem na dwa okresy eksploatacji górniczej, przy czym drugi to lata 1990-2009, a czas trwania ruchów powierzchni terenu wywołany eksploatacją górniczą po jej zakończeniu to okres 3,5 roku. To oznacza w istocie, że skutki działalności górniczej pozwanej mogły być odczuwalne jeszcze w 2012 roku. Znamienne jest również to, że z wyliczeń biegłego dokonanych na przestrzeni kilku miesięcy (opinia podstawowa i uzupełniająca) wynika w jakim tempie następowało wychylanie się budynków. Trafnie zatem Sąd pierwszej instancji przyjął, że mamy tu do czynienia ze szkodą ciągłą (pochylanie się budynków, nie tylko mieszkalnego ale i gospodarczych), a skoro tak to przed ustaniem wpływów eksploatacji nie mógł rozpocząć biegu trzyletni termin przedawnienia roszczenia powódki. W tym kontekście dodać jeszcze należy, że nawet zgłaszanie jako szkody wychylenia budynku w latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku czy w roku 2008 ze wskazaniem dostrzeżenia tego pochylenia w 2006 roku, nie oznacza rozpoczęcia wówczas biegu terminu przedawnienia, skoro możliwe było wówczas zapobieganie tym skutkom w inny sposób, a dopiero stwierdzony w tym postępowaniu rozmiar szkody i przede wszystkim ustalenie zakończenia wpływów eksploatacji górniczej na nieruchomość powódki determinuje początek biegu terminu przedawnienia jej roszczenia o naprawienie powstałej szkody, która ostatecznie ujawniła się dopiero teraz. Dlatego zarzuty apelacji dotyczące ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd pierwszej instancji nie zasługiwały na uwzględnienie, a zarzut przedawnienia nie odniósł skutku.

Nie można zgodzić się również z argumentami apelacji odnoszącymi się do przyjętej w zaskarżonym wyroku metody naprawienia szkody i wskazanie w nim tej metody. Za ugruntowany w orzecznictwie uznać należy pogląd, że sąd powinien, dla uniknięcia nieporozumień na etapie egzekucji, w sposób możliwie jak najbardziej szczegółowo określić sposób rektyfikacji. Wypowiedział się na ten temat Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 października 2011 r., V CSK 434/10 wskazując, że sąd orzekając o sposobie naprawienia szkody górniczej, na podstawie art. 94 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. - Prawo geologiczne i górnicze poprzez przywrócenie stanu poprzedniego, obowiązany jest szczegółowo i precyzyjnie określić nakazane pozwanemu zachowania, które powinny zostać zamieszczone w sentencji orzeczenia, także wówczas, gdy sformułowane żądanie nie było wystarczająco precyzyjne i szczegółowe. Powołane zostało przy tym także wcześniejsze orzecznictwo dotyczące tego zagadnienia (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 września 1988 r., III CZP 37/88, OSNC 1989 r. Nr 3, poz. 40, postanowienie Sądu Najwyższego z 13 września 2007 r., III CZP 80/07, oraz wyrok Sądu Najwyższego z 9 maja 2008 r. III CSK 17/08, niepubl.). Zadaniem Sądu Okręgowego było zatem dokonanie wyboru metody przywrócenia stanu poprzedniego, wskazanie jej w sentencji wyroku oraz szczegółowe określenie, jakie czynności i prace obowiązany jest wykonać pozwany celem przywrócenia stanu poprzedniego. Z tego zadania Sąd ten wywiązał się właśnie podając w wyroku jaką dokładnie metodą i na czy polegającą rektyfikacja ma zostać przeprowadzona i jest to prawidłowe.

Z tych względów Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 oddalił apelację, o kosztach postępowania apelacyjnego orzekając w oparciu o art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 6 pkt 7 w związku z § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz U. Nr 163 poz. 1348 ze zm.).